

The Identity of the Megilla: Book or Letter?

לע"נ חיה זיסל בת מרדכי צבי ע"ה

I. הקדמה

1. אסתר פרק ט

(כו) על פן קראו לימים האלה פורים על שם הפור על פן על כל דברי האגרת הזאת ומה ראו על ככה ומה הגיע אליהם: (לב) ומאמר אסתר קים דברי הפורים האלה ונקתב בספר: פ

2. תלמוד בבלי מסכת מגילה דף יז עמוד א

ואמר רבי חלבו אמר רב חמא בר גוריא אמר רב מגילה נקראת ספר ונקראת אגרת נקראת ספר שאם תפרה בחוטי פשתן פסולה ונקראת אגרת שאם הטיל בה שלשה חוטי גדין כשרה אמר רב נחמן ובלבד שיהו משולשין

3. תלמוד בבלי מסכת מגילה דף יז עמוד א

היתה כתובה בסם ובסיקרא ובקומוס ובקנתום על הנייר ועל הדפתרא לא יצא עד שתהא כתובה אשורית על הספר ובדיו

4. תלמוד בבלי מסכת מגילה דף יז עמוד א

על הספר ובדיו וכו' מנלן אתיא כתיבה כתיבה הכא ותכתב אסתר המלכה וכתוב להם ויאמר להם ברוך מפיו יקרא אלי את כל הדברים האלה ואני כתב על הספר בדיו

5. חידושי הרמב"ן מסכת מגילה דף יז עמוד א

הא דתנן עד שתהא כתובה על הספר בדיו, ובעינן עלה בגמ' מנא לן ואמר רבא אתיא כתיבה כתיבה כו', קשיא לי למה לן גזירה שוה והלא מגילה נקראת ספר ודין ס"ת עליה, וק"ל בספר תורה (שבת ק"ג ב') כתב שלא בדיו או שכתב האזכרות בזהב הרי אלו יגנזו... כיון שכל אלו נוהגין בס"ת פשיטא דפסולין במגילה שנקראת ספר, וכן מה שאמרו דברי שלום ואמת מלמד שצריכה שרטוט כאמיתה של תורה דהיינו ס"ת ממש כדמפורש בירושלמי למה הוצרכנו לכך כיון שנקראת ספר.

וי"ל מגילה נקראת ספר ונקראת אגרת ולא ידעינן לאיזה דבר הוקשה לספר ולאיזה דבר הוקשה לאגרת, לפיכך הוצרכנו לג"ש שתהא כתיבה שלה כס"ת על הספר בדיו, ועדיין אני אומר שתהא בלא שרטוט כאגרת, **שלא הוקשה לס"ת אלא לעיקר כתיבתה, משו"ה אצטריך ואמת ללמד שאף בשרטוט שאינו אלא תיקון כתיבתה, ותפילין אינן צריכין לו, דינה כאמיתה של תורה.**

ומעתה לא הוצרכנו למה שכתוב ונכתב בספר אלא ללמד על דברים שאינן מגופן כגון תפירה דפשתן שאפילו בהן נדונית כדין ספר, ואהני לן אגרת להקל בה שלשה חוטי גדין, דכיון שהתפירה אינה מגופה ממש עשו בה מנהג אגרת שכן האגרות אינן נתפרות אלא נקשרות במקצת חוטין, וכל שכן בדברים שחוק לגופיה לגמרי כגון קריאה שלה שדינה בהם כדין אגרת. זהו ששינינו הקורא את המגלה עומד ויושב יצא משא"כ בס"ת, ומכאן אני אומר שהקורא פושט כאגרת ואינו כורך כס"ת כמנהג הראשונים הוא ולא כדברי רבני צרפת ז"ל שהצריכו לכרוך כס"ת, ונהגו הכל בקריאתה שלא להפסיק בסוף הפסוקים כס"ת אלא באמצען, והטעם שמנהג אגרת נוהגין בקריאתה כמ"ש...

ומסתברא שלא הקלו משום אגרת אלא בפסול שאינו מתפשט בכולה, כגון תפירה מקצתה בגדין כדין ספר ומקצתה בפשתן משום אגרת, ומזה אמרו דהשמיט בה הסופר אותיות או פסוק וקראן הקורא כמתורגמן יצא והוינן בה קראן על פה ומתרגינן לא קשיא הא בכולה הא במקצתה דכיון דפסול דמקצת היא כשרה כאגרת, שאלו בס"ת שהשמיט בו אות אחת פסול, אלא קל הוא שהקילו במגילה משום אגרת...

II. Experience and Formality

6. תלמוד בבלי מסכת מגילה דף יח עמוד ב

תנו רבנן השמיט בה הקורא פסוק אחד לא יאמר אקרא את כולה ואחר כך אקרא אותו פסוק אלא קורא מאותו פסוק ואילך

7. תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת מגילה פרק ב הלכה ב

תני אין מדקדיקין בטעיותיה ר' יצחק בר אבא בר מחסיה ורב חננאל הוון יתיבין קומי רב חד אמר יהודים וחד אמר יהודיים ולא חזר חד מינהון

8. פסקי ריא"ז מסכת מגילה פרק ב - הקורא למפרע (R. Yeshaya Ditrani, 13th Century Italy)

ונראה בעיניי שלא הצריכו לקרוא האותיות החסירות על פה ואם לא קראן לא יצא אלא באותיות המפסדין את הקריאה, כגון וימי הפורים האלה לא יעברו אם השמיט מלת לא מפסיד את הקריאה, וכן מם של מתנות לאביונים וכיוצא בהן, אבל אם השמיט שאר האותיות או שאר המלות שאינן מפסדין את הקריאה יצא, אף על פי שלא קראן כלל, כמבואר בקונטרס הראיית. וכן מבואר בתלמוד ארץ ישראל שאין מדקדיקין בטעיותיה, אבל בקריאת התורה אפילו אם טעה בין אב לאם כגון אילו שאינן נקראין ככתיבתן מחזירין אותו וכן הוא בתלמוד ארץ ישראל.

9. חידושי הרשב"א מסכת מגילה דף יח עמוד ב

ודוקא בטעיות שהלשון והענין אחד כגון יהודים ויהודיים אבל טעות אחר לא שא"כ לא קראה כולה.

10. שולחן ערוך אורח חיים הלכות מגילה ופורים סימן תרצ

אין מדקדקין בטעיותיה; וי"א דוקא בטעות שהלשון והענין אחד, כהוא עובדא דתרי תלמידי דהווי יתבו קמי דרב, חד קרי יהודים וחד קרי יהודיים ולא אהדר חד מינייהו; אבל טעות אחר, לא.

11. משנה ברורה סימן תרצ ס"ק ה

(ה) צריך לקרותה כולה - והוא לעיכובא. ודעת רוב הפוסקים שאפילו אם חסר ממנה רק תיבה אחת לא יצא:

12. ביאור הלכה סימן תרצ סעיף יד ד"ה * אין מדקדקין

ועתה נבאר בקצרה לדינא הנה לכתחלה בודאי יש לנהוג כדעת הי"א דהיכא שהענין משתנה כגון מן נופל נפל ומן יושב יושב דחוזר וקורא על הסדר אפילו היכא דסיים כל המגילה וכמו שכתב הפר"ח דהעיקר כהי"א ומ"מ כיון שהמחבר תלה ד"ז בשתי דיעות כלשון הטור יש לנקוט דחוזר ואינו מברך אכן אם חסר לגמרי איזה תיבה בקריאה [וה"ה בשמיעה] לדעת כל הפוסקים הנ"ל חוזר ומברך אף שאין מפסיד בקריאה אכן בח"א חשב לדעת הרי"א וכתב דתיבה שאין מפסיד בקריאה חוזר ואינו מברך וע"ש דאפילו חסר אות אחת בקריאתו יחזור:

13. תוספות הרא"ש מסכת מגילה דף יט עמוד א

נקראת אגרת. ומהאי טעמא הר"ר יונה פעם אחת קראה בניגונין (פעמים) [שונים], וגם להכי יש בני אדם שקורין אותה ומדלגין טעם קריאה.

14. שערי תשובה סימן תרצ

וע' בבית יהודה סיכ"ג שיש מדינות שנהגו לקרותה בלא טעמים ע"ש ולא יעש' כן במדינותינו אם לא כשלא נמצא מי שיודע לקרותה בטעמים אבל מ"מ צריך לחזור אחר מי שיודע לקרות המלות כמשפט הניקוד כמבואר לקמן דטעות שהענין משתנה מעכב בקריאתה ולכן אם אין שם מי יודע לקרות הניקוד כהלכתו אין לברך עליו

15. משנה ברורה סימן תרצ ס"ק נב

(נב) הכל בנשימה אחת - ובכל המגילה בין פסוק לפסוק יפסיק רק כדי נשימה מפני שצריך לקרותה כאגרת... כשיאמר האיגרת הזאת ינענע המגילה

16. שולחן ערוך אורח חיים הלכות מגילה ופורים סימן תרצ סעיף יז

מנהג כל ישראל שהקורא קורא ופושט כאיגרת, להראות הנס; וכשיגמור, חוזר וכורכה כולה, ומברך.

III. כאמיתה של תורה

17. תלמוד בבלי מסכת מגילה דף טז עמוד ב

דברי שלום ואמת אמר רבי תנחום ואמרי לה אמר רבי אסי מלמד שצריכה שרטוט כאמיתה של תורה

18. רש"י מסכת מגילה דף טז עמוד ב

כאמיתה של תורה - כספר תורה עצמו, שרטוט הלכה למשה מסיני.

19. רמב"ם הלכות מגילה וחנוכה פרק ב הלכה ט

אין כותבין את המגילה אלא בדיו על הגויל או על הקלף **כספר תורה**, ואם כתבה במי עפצא וקלקנתוס כשרה, כתבה בשאר מיני צבעונין פסולה, וצריכה שרטוט **כתורה עצמה**, ואין העור שלה צריך עבדה לשמה, היתה כתובה על הנייר או על עור שאינו מעובד או שכתבה גוי או מין פסולה.

20. חידושי הגרי"ז על הרמב"ם הלכות מגילה ד"ה במגילה דף ט"ז

והנראה ללמוד מזה דהא דס"ת בעי שרטוט אין זה מהדינים של ס"ת, רק דיסוד דין זה נאמר על תורה עצמה, דתורה בעי שרטוט בכתיבתה... ולפי המבואר נראה, דהא דמגילה נקראת ספר והא דדרשינן מקרא דברי שלום ואמת דהרי היא כאמיתה של תורה, באמת שני דינים נפרדים הם, ולא שייכי כלל להדדי, דהא דנקראת ספר הוא לענין הדינים הנאמרים בס"ת, ותלויים בדין ס"ת שבו, וע"ז הוא דנקראת ספר, ודין מגילה כדית ס"ת בכל אלו הדינים, והא דדרשינן מקרא דברי שלום ואמת דהרי היא כאמיתה של תורה הוא דבר אחר לגמרי, והוא לענין דין שרטוט דנתבאר דאינו תלוי כללי בדין ס"ת רק בתורה עצמה, דתורה אינה נכתבת אלא בשרטוט...

21. תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת מגילה פרק א הלכה א

רבי חלבו ר' יסא בשם ר' לעזר נאמר כאן [שם ל] דברי שלום ואמת ונאמר להלן [משלי כג כג] אמת קנה ואל תמכור הרי היא כאמיתה של תורה מה זו צריכה שרטוט אף זו צריכה שרטוט מה זו ניתנה להידרש אף זו ניתנה להידרש